

POSUDEK

oponentky na bakalářskou práci

Jméno a příjmení: Patricie Zachová

Téma práce: Tělesné trestání a jeho dopady na dětskou psychiku

Autorka, Patricie Zachová, se ve své bakalářské práci zabývá otázkou uplatňování tělesných trestů ve výchově dětí. Zvolené téma je v posledním desetiletí předmětem živé diskuse nejen u odborné, ale i laické veřejnosti. Jde o problematiku s přesahy do různých společenskovedních oblastí, zejména pedagogické, psychologické, etické a právní. Z hlediska výskytu samotného jevu a jeho podob však má primární význam postoj, resp. konkrétní uplatňovaný přístup vychovatelů dítěte, především rodičů. Z uvedeného hlediska přistupuje k jeho zkoumání také autorka předloženého textu. Téma její práce je tedy jednoznačně aktuální.

Bakalářská práce je členěna do dvou částí – teoretické a empirické. Teoretická část je strukturována do osmi kapitol. Autorka v nich postupně podává výčet základních výchovných prostředků uplatňovaných za účelem regulace chování dětí jejich vychovateli a popisuje historické proměny přístupu k jejich užívání v rodinách a školách. V dalších kapitolách se zaměřuje na výchovný a psychologický kontext tělesných trestů, na obvyklé postoje rodičů vůči nim i na nevhodné, leč typické výchovné postupy při trestání dětí v současných rodinách. Tématem další kapitoly jsou osobnostní důsledky dlouhodobého a nepřiměřeného tělesného trestání pro další vývoj dětí. Autorka v této souvislosti poukazuje zejména na nebezpečí rozvinutí PTSP, zmiňuje i riziko transgeneračního přenosu. Pozornost je věnována také aktuálně probíhajícímu programu usilujícímu o minimalizaci tělesného trestání v rodinách. Předmětem zbývajících kapitol jsou tělesné tresty ve školách a analýza stěžejních oddílů Úmluvy o právech dítěte tematizujících ochranu dětí před těmito výchovnými prostředky.

Praktickou část tvoří kvantitativně koncipovaný výzkum, v němž se autorka zaměřila na zjišťování konkrétních výchovných prostředků uplatňovaných u předškolních dětí a u dětí mladšího školního věku v současných rodinách. Autorka sestavila dotazník, jehož pomocí vyšetřila 78 respondentů (matek dětí příslušného věku) a na základě získaných nálezů ověřovala pravdivost tří předem formulovaných hypotéz. K vyhodnocení výsledků použila neparametrickou statistickou metodu X^2 (Chí kvadrát).

Koncepce předložené práce byla rozvržena vhodně. Autorka zkoumá zvolenou problematiku v dostatečně širokém kontextu, základní téma však ze zřetele neztrácí. Oponentka oceňuje především autorčinu vynikající schopnost pracovat tvořivě s prostudovanými informačními zdroji. Autorka si drží přiměřený odstup od citovaných názorů, s nimiž na mnoha místech neváhá polemizovat. V teoretické části vychází z dostatečného množství bibliografických zdrojů. Nutno dodat, že text je velmi čtivý a má výbornou jazykovou úroveň. Drobným námětem k diskusi je tvrzení na s. 15 o vlivu renesance a humanismu na výchovu dítěte „s cílem svobodného rozvoje každého jedince“. Je otázkou, zda tento vliv zasáhl do výchovy v rodinách plošněji či zda neměl dopad spíše jen na vyšší sociální skupiny tehdejšího obyvatelstva.

Těžiště práce spočívá v její výzkumné části. Pomocí vlastního dotazníku autorka získává velké množství poznatků o praxi tělesných trestů v současných rodinách s malými dětmi, které důkladně interpretuje. Na jejich základě provádí verifikaci hypotéz a dospívá k zajímavým závěrům. Výsledky souhrnně naznačují, že tělesné tresty představují pro většinu

současných rodičů spíše krajní způsob řešení výchovných problémů. Je ovšem otázkou, zda se k nim neuchylují nikoli podle závažnosti přestupku potomků, nýbrž spíše tehdy, kdy jednání jejich potomka v jejich představách ohrožuje jejich vlastní autoritu (respekt) a kdy prožívají pocit ztráty kontroly nad danou situací (viz autorkou uváděný výčet přestupků za tělesné tresty). Velice zajímavé jsou také výsledky uváděné na s. 49, které naznačují, že pravděpodobně dochází nejen k mezigeneračnímu snižování výskytu tělesného trestání a jeho frekvence, ale také ke změně v percepci tělesných trestů (resp. v jejich sociální reprezentaci), patrně v souvislosti s masivní osvětou, jež aktuálně probíhá. Tělesné tresty se pro určité procento rodičů staly zcela nepřijatelným („špatným“) výchovným prostředkem, a tak i ti, kteří je užívají, často svoje tělesné metody – v rámci racionalizace – odmítají rámcově zařadit do této skupiny výchovných praktik. Uvedené náměty se případně mohou stát předmětem diskuse u obhajoby.

Předložená bakalářská práce má dobrou úroveň s ohledem na její teoretickou i výzkumnou část, autorka v ní dospívá k zajímavým poznatkům. Vzhledem k tomu, že splňuje všechny předepsané požadavky, přiklání se oponentka k jejímu hodnocení známkou:

„výborně“

Doc. Pavlína Janošová, Ph.D.